

Inhoud

- 1 Algemene regels
- 2 Scoringsvoorschrift
  - 2.1 Scoringsregels algemeen
  - 2.2 Scoringsregels voor de vragen
  - 2.3 Scoringsregels voor de vertaling
  - 2.4 Antwoordmodel voor de vragen
  - 2.5 Antwoordmodel voor de vertaling

1 Algemene regels

In het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/LBO zijn twee artikelen opgenomen die betrekking hebben op de scoring van het schriftelijk werk, namelijk artikel 41 en artikel 42. Deze artikelen moeten als volgt worden geïnterpreteerd:

1 De examinerator en de gecommitteerde zijn verplicht het scoringsvoorschrift voor de scoring van het schriftelijk werk toe te passen.

2 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg de score voor het schriftelijk werk vast. Komen ze daarbij na mondeling overleg op basis van het scoringsvoorschrift niet tot overeenstemming, dan wordt de score vastgelegd op het rekenkundig gemiddelde van beide voorgestelde scores, (indien nodig) naar boven afgerond op een geheel getal.

2 Scoringsvoorschrift

Voor de beoordeling van het schriftelijk werk heeft de Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven (CEVO) het volgende scoringsvoorschrift opgesteld.

2.1 Scoringsregels algemeen

1 De examinerator vermeldt de scores per vraag en per kolom en de totaalscores op een aparte lijst.

2 Bij de scoring van een onderdeel van het schriftelijk werk zijn alleen gehele punten geoorloofd.
Een toegekende score kan nooit lager zijn dan 0.

3 Een volledig juiste beantwoording van een vraag en een volledig juiste vertaling van een kolom levert het aantal punten op dat in het antwoordmodel als maximumscore staat aangegeven.

4 Indien een gegeven antwoord of een vertaling niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord of deze vertaling op grond van aantoonbare vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist gekwalificeerd kan worden, moet het aantal beschikbare punten geheel of gedeeltelijk aan het gegeven antwoord of vertaling worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel.

5 Voor het schriftelijk werk kunnen maximaal 100 scorepunten worden toegekend. De kandidaat krijgt 10 scorepunten vooraf. Van de overige 90 scorepunten worden maximaal 45 punten aan de vertaling toegekend en maximaal 45 punten aan de vragen.

2.2 Scoringsregels voor de vragen

1 Indien in een gegeven antwoord een gevraagde toelichting of motivering ontbreekt, dan wel foutief is, kunnen geen punten worden toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven.

2 Indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

3 Indien een kandidaat meer antwoorden (in de vorm van voorbeelden, redenen, argumenten e.d.) geeft dan er expliciet gevraagd worden, komen alleen de eerst genoemde antwoorden voor beoordeling in aanmerking.
Indien er slechts één antwoord expliciet gevraagd wordt, wordt dus alleen het eerst gegeven antwoord in de beoordeling betrokken.

2.3 Scoringsregels voor de vertaling

1 De score 0 moet worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.

Het verdient aanbeveling de scoring van het examenwerk per kolom of zin en per vraag uit te voeren en tijdens de scoringsprocedure de volgorde van de examenwerken enkele keren te wijzigen. Dit om ongewenste beoordelingseffecten tegen te gaan.

2.4 Antwoordmodel voor de vragen

Antwoorden	Deel-scores
<p>Bij de beoordeling van het werk dient er van uitgegaan te worden dat de opgave en het beoordelingsvoorschrift juist zijn. Het is niet toegestaan hiervan naar eigen inzicht af te wijken, ook niet op grond van onderlinge afspraken al dan niet gemaakt op examenbesprekingen. Met een eventuele fout in de opgave of in het beoordelingsvoorschrift zal rekening worden gehouden bij de vaststelling van de cesuur.</p> <p>Maximumscore 2</p> <p>1 ☐ . Moeten jong en oud op gelijke wijze behandeld worden? . Betekent afzweren van het christendom dat men verder niet vervolgd zal worden? . Gaat het om de naam of om de (eventuele) daarmee verbonden misdaden?</p> <p>Indien 2 elementen goed, 1 scorepunt toekennen. Indien 1 element goed, geen scorepunten toekennen.</p> <p>Maximumscore 2</p> <p>2 ☐ . Plinius vindt geen misdaden. . De grote aantallen aangeklaagde personen.</p> <p>Maximumscore 1</p> <p>3 ☐ Er moet ruimte zijn voor berouw.</p> <p>Maximumscore 1</p> <p>4 ☐ Een groot aantal mensen blijkt van hun dwalingen weer op het rechte pad teruggebracht te kunnen worden.</p> <p>Maximumscore 1</p> <p>5 ☐ Het blijkt dat de belangstelling voor de traditionele godsdienst weer toeneemt.</p> <p>Maximumscore 2</p> <p>6 ☐ . Hij moest bij zijn bekentenis blijven. . Hij mocht geen Romeins burger zijn.</p> <p>Maximumscore 2</p> <p>7 ☐ . Sommigen ontkenden dat zij ooit christenen waren geweest. . Anderen zeiden eerst dat zij christenen waren, maar ontkenden het vervolgens.</p> <p>Maximumscore 2</p> <p>8 ☐ . De goden aanroepen. . Offeren aan de keizer. . Christus vervloeken.</p> <p>Indien 2 elementen goed, 1 scorepunt toekennen. Indien 1 element goed, geen scorepunten toekennen.</p>	<p></p> <p></p> <p><u>1</u> <u>1</u></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p><u>1</u> <u>1</u></p> <p></p> <p></p> <p><u>1</u> <u>1</u></p> <p></p> <p></p>

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 2	
9 ☐ iusseram – praeunte – appellarent – dimittendos	
Maximumscore 1	
10 ☐ (convenire), carmen dicere, se sacramento obstringere	
Maximumscore 2	
11 ☐ . diffundente se crimine	<u>1</u>
Ook goed: plures species inciderunt	
. multorum nomina continens libellus	<u>1</u>
Maximumscore 3	
12 ☐ De zin <i>Neque civitates tantum, sed vicos etiam atque agros superstitionis istius contagio pervagata est</i> suggereert dat het christendom allereerst in de steden aanhangers vond en zich langzaam over het platteland heeft verspreid. Op het platteland, in de dorpen, handhaafden de heidense godsdiensten zich het langst. „Mensen afkomstig uit dorpen” werd voor de aanhangers van het christendom in de steden synoniem met „heidenen”. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
Maximumscore 1	
13 ☐ Hij had nog nooit processen tegen de christenen bijgewoond.	
Maximumscore 2	
14 ☐ . deferebantur (regel 8)	
. propositus est libellus (regel 15)	
. (ab) indice (nominati) (regel 20)	
Indien 2 elementen goed, 1 scorepunt toekennen.	
Indien 1 element goed, geen scorepunten toekennen.	
Maximumscore 2	
15 ☐ . dat veel mensen christen zijn geworden	<u>1</u>
. en dat daardoor de belangstelling voor de traditionele religie is afgenomen (met de economische consequenties van dien)	<u>1</u>
Maximumscore 1	
16 ☐ Zij bedrijven geen misdaden.	
Maximumscore 1	
17 ☐ Samenscholingen zijn verboden.	
Maximumscore 2	
18 ☐ . de aparte behandeling van de <i>cives Romani</i> .	<u>1</u>
. de foltering van twee <i>ancillae</i> .	<u>1</u>
Maximumscore 2	
19 ☐ Of de bekentenis van de naam alleen voldoende is.	
Maximumscore 1	
20 ☐ . incest	
. kannibalisme	
Indien 1 element goed, geen scorepunten toekennen.	
Maximumscore 1	
21 ☐ De algemene haat die men jegens de christenen koestert.	

Maximumscore 3

- 22 . sacra nocturna   ante lucem (convenire)
 . coierint   coeundi / convenire
 . coniuraverint   se sacramento obstringere
 . stuprum flagitiumve   adulteria (scelus / furta / latrocinia)

Indien 3 elementen goed, 2 scorepunten toekennen.
 Indien 2 elementen goed, 1 scorepunt toekennen.
 Indien 1 element goed, geen scorepunten toekennen.

Maximumscore 2

- 23 Dat zij weliswaar lid waren van een geheim genootschap, maar zich niet schuldig maakten aan *flagitia*.

Maximumscore 2

- 24 Beide moeten worden bestraft, zowel het *nomen* (gevangenisstraf) als de *flagitia* (doodstraf).

Maximumscore 2

- 25 . Het betreft ambtelijke stukken. 1
 . Ze zijn posthuum uitgegeven. / Plinius is niet meer in de gelegenheid geweest ze voor publicatie te bewerken. 1

Maximumscore 2

- 26 De keizer kon schriftelijke instructies geven aan zijn ambtenaren hoe zij in een bepaald geval moesten optreden.

2.5 Antwoordmodel voor de vertaling

Kolon 27**Maximumscore 2**

In plerisque civitatibus, maxime Nicomediae et Nicaeae,
 In zeer veel / de meeste steden / gemeenschappen, vooral / het meest in Nicomedia en Nicaea,

meestal in steden	0
in veel / verscheidene steden	1
in zeer veel staten	1
het zeer grote Nicomedia en Nicaea	0
in zeer veel burgerijen, vooral van Nicomedia en Nicaea	1
in zeer veel steden, vooral van Nicomedia en Nicaea	0

Kolon 28**Maximumscore 3**

quidam, (kolon 29), publicorum servorum officio ministerioque funguntur,
 sommigen, (kolon 29), bekleden / vervullen de functie en de dienst van staatsslaven / openbare slaven,

weliswaar	1
ieder	0
sommigen bekleedden	1
sommigen worden gevormd tot staatsslaven	0
door hun functie van staatslaaf	0
sommigen van de staatsslaven verrichten een dienst	0

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 29	
Maximumscore 3	
vel in opus damnati vel in ludum similiaque his genera poenarum, of / hetzij tot dwangarbeid veroordeeld of / hetzij tot het optreden als gladiator en tot soorten straf / straffen, gelijk aan deze / soortgelijke straffen,	
tot het werk van een veroordeelde	<u>0</u>
zelfs zelfs	<u>1</u>
en deze gelijke soorten straffen	<u>1</u>
gelijk aan deze mensen	<u>0</u>
deze mensen passend	<u>0</u>
Kolon 30	
Maximumscore 2	
atque etiam ut publici servi annua accipiunt. en ontvangen zelfs als staatsslaven een jaargeld / salaris.	
en zodat / opdat de staatsslaven zelfs salaris ontvangen	<u>0</u>
en zelfs zodat zij jaarlijks staatsslaven ontvangen	<u>0</u>
en ook om een salaris van staatsslaaf te ontvangen	<u>0</u>
maar	<u>1</u>
ontvingen	<u>1</u>
Kolon 31	
Maximumscore 2	
Quod ego cum audissem, (En) toen ik dat gehoord had / hoorde,	
omdat ik dat gehoord had / hoorde	<u>0</u>
omdat ik dat toen gehoord had / hoorde	<u>0</u>
omdat ik dat met hem gehoord had / hoorde	<u>0</u>
hoewel ik dat gehoord had	<u>0</u>
Kolon 32	
Maximumscore 2	
diu multumque haesitavi, quid facere deberem. heb ik lang(e tijd) (en) sterk / veel gearzeld, wat ik moest / zou moeten doen.	
zeer lang	<u>1</u>
wie het moest doen	<u>0</u>
wat er moest gebeuren	<u>1</u>
wat ik had moeten doen	<u>0</u>
Kolon 33	
Maximumscore 4	
Nam et reddere eos poenae post longum tempus (kolon 34) nimis severum arbitrabar Want ik vond / meende (dat) het enerzijds te streng (was) hen alsnog te straffen na een lange tijd	
ik werd te streng gevonden hen alsnog te straffen	<u>1</u>
niet al te streng	<u>0</u>
lange tijd later	<u>3</u>

Kolon 34**Maximumscore 3**

– plerosque iam senes et, quantum adfirmatur, frugaliter modesteque viventes –
 – de meesten / zeer velen (zijn) reeds oud / oude mannen en, zoals verzekerd / bevestigd wordt, sober en bescheiden levend –

meestal al oud

2

eindelijk oud

2

de meeste ouderen zijn er reeds

0

en de bescheiden en sober levenden

1**Kolon 35****Maximumscore 4**

et in publicis officiis retinere damnatos non satis honestum putabam;
 anderzijds de veroordeelden / hen, hoewel zij veroordeeld waren, in officiële diensten / functies handhaven beschouwde ik niet als voldoende gepast / eerlijk / behoorlijk / eerzaam;

ik vond gepast de veroordeelden niet genoeg in officiële functies te houden

0

en hen die niet zeer / voldoende eerlijk veroordeeld waren besloot ik in de officiële functies te handhaven

0

de niet voldoende veroordeelden

0

de veroordeelden gevangen te houden in de officiële functies

0

een veroordeelde

3**Kolon 36****Maximumscore 4**

eosdem rursus a republica pasci otiosos inutile, non pasci etiam periculosum existimabam.

verder dezelfde / hen, als ze niet werkten, van staatswege te onderhouden / voeden / dat zij van staatswege onderhouden / gevoed werden, beschouwde ik als nutteloos, ze niet te voeden zelfs / ook als gevaarlijk.

henzelf

3

als ze door nutteloosheid / op nutteloze wijze niet werkten

0

van staatswege te onderhouden en niet te onderhouden

0

ik onderhield

0

niet de gevaarlijken te onderhouden

0

het gevaar bestond dat ze niet onderhouden werden

0**Kolon 37****Maximumscore 3**

Necessario ergo rem totam, dum te consulerem, in suspenso reliqui.

Noodzakelijkerwijs heb ik dus de hele zaak, om (intussen) u te raadplegen, in het midden gelaten / laten rusten.

ik laat rusten (tijd)

2

terwijl ik u intussen raadpleeg / raadpleegde

1

om u raad te geven

0

de noodzakelijke rust / het noodzakelijke midden

0

ik word dus genoodzaakt de hele zaak te laten rusten

0

in het onzekere heb ik dus de hele zaak aan de noodzaak overgelaten

0

Kolon 38**Maximumscore 2**

Quaeres fortasse, quemadmodum evenerit,

U zult misschien vragen, hoe het gebeurd is / hoe dat heeft kunnen gebeuren,

u vraagt misschien	<u>1</u>
toevallig	<u>0</u>
u klaagt / zult klagen	<u>0</u>
u zult zoeken / zoekt	<u>1</u>
hoe het gebeurt / kan gebeuren	<u>1</u>
hoe het uitkomt / uitgekomen is / hoe hij eruit gekomen is	<u>0</u>

Kolon 39**Maximumscore 3**

ut poenis, in quas damnati erant, exsolverentur.

dat / zodat zij bevrijd / vrijgesteld werden / zijn van de straf / straffen, waartoe zij veroordeeld waren.

opdat zij bevrijd werden	<u>0</u>
dat ze bevrijd zullen worden	<u>0</u>
dat zij zich bevrijdden	<u>2</u>
dat zij die veroordeeld waren, van de straffen bevrijd zijn	<u>1</u>
dat zij de boetes betaalden	<u>0</u>
dat de boetes betaald werden	<u>0</u>
waartoe zij hen veroordeeld hadden	<u>2</u>

Kolon 40**Maximumscore 3**

Et ego quaesii, sed nihil comperi, quod affirmare tibi possim.

Ook ik heb het onderzocht, maar ik heb niets gevonden / kon niets vinden, wat ik u met zekerheid kan vertellen / bevestigen.

en ik heb het onderzocht	<u>2</u>
ook ik heb geklaagd	<u>0</u>
ik kan niets vinden	<u>2</u>
ik heb niets begrepen	<u>0</u>
maar niets gevonden te worden / te vinden	<u>0</u>
omdat ik het u kan bevestigen	<u>0</u>

Kolon 41**Maximumscore 2**

Ut decreta, quibus damnati erant, proferebantur,

Weliswaar werden er vonnissen / besluiten / beslissingen tevoorschijn gehaald / getoond, op grond waarvan / waardoor zij veroordeeld waren,

zij haalden vonnissen tevoorschijn	<u>1</u>
waarom zij veroordeeld waren	<u>1</u>
met wie / waarvoor zij veroordeeld waren	<u>0</u>
door hen die veroordeeld waren	<u>0</u>

Kolon 42**Maximumscore 3**

ita nulla monumenta, quibus liberati esse probarentur.
maar (er waren) geen bewijsstukken, waarmee werd / kon worden aangetoond /
aannemelijk gemaakt dat zij vrijgelaten waren.

een bewijsstuk	<u>2</u>
waarmee werd aangetoond dat zij vrijgelaten waren	<u>2</u>
waarmee kon worden aangetoond dat zij vrijgelatenen waren	<u>1</u>
waarmee zij vrijgelaten te zijn aangetoond werd	<u>1</u>
waarmee de vrijgelatenen te zijn aangetoond werden	<u>0</u>
dat zij vrijgelaten werden	<u>0</u>
goedgekeurd	<u>2</u>

Einde